

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра публічного та приватного права**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор інституту

О.О. Ляшко

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН”**

(назва навчальної дисципліни)

освітній рівень	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузь знань	08 Право
спеціальність (спеціалізація)	081 Право
освітня програма	«Право»
тип дисципліни	обов'язкова

Розробник: доктор юридичних наук, професор Бригінець Олександр Олексійович, старший викладач кафедри публічного та приватного права Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри публічного та приватного права

Протокол від
Протокол №1 від 31 серпня 2021 року

Завідувач кафедри публічного
та приватного права

В.Ю. Швачка

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>		<i>Розподіл годин за навчальним планом</i>		
Кількість кредитів:	4	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	120		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	1	Лекції:	30	8
Семестр:	1	Практичні заняття:	-	-
Тижневе навантаження (год.):		Лабораторні заняття:	-	-
аудиторне:	4	Семінарські заняття:	22	6
самостійна робота:	4	Самостійна робота:	68	106
Форма підсумкового контролю:	Екзамен	Консультації:	-	-
Мова навчання:	Українська	Індивідуальні заняття:	-	-

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри публічного та приватного права, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою kaf_ppr@tnu.edu.ua.

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

Препозит:	Постпозит:
Історія та культура України, теорія держави і права, юридична деонтологія	Цивільне право, кримінальне право

Мета вивчення дисципліни:

Метою навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» є дати можливість студентам усіх форм навчання зрозуміти і засвоїти вчення про державу і право загалом. Водночас слід враховувати, що ця навчальна дисципліна має не лише теоретичне, а й практичне значення. Адже вона дозволяє зрозуміти сучасні суспільно-правові явища та інститути. Знайшовши у минулому історичні корені сучасності, ми певною мірою можемо не лише з'ясувати роль сучасної держави і права у суспільстві, їхню значимість, а й прогнозувати наступний розвиток цих явищ.

Предметом навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» є вчення про державу і право загалом в історичній ретроспективі з найдавніших часів до сьогодення, зокрема з історичними типами і формами держави і права, політичними установами та правовими інститутами в їх історичному розвитку.

Завдання дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» засвоїти особливості державно-правового розвитку різних народів на різних історичних етапах.

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за Освітньою програмою):

ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

Шифр та назва компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Загальні компетентності (ЗК)				
ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	ПРН 3, ПРН 5	ПРН 7, ПРН 8	ПРН 1, ПРН 2	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 7
ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5	ПРН 7, ПРН 8	ПРН 1, ПРН 2	ПРН 3, ПРН 5, ПРН 8
ЗК14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.	ПРН 3, ПРН 5, ПРН 7, ПРН 8	ПРН 7, ПРН 8	ПРН 1, ПРН 2	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)				
СК 2.Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.	ПРН 1, ПРН 2	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 7, ПРН 8	ПРН 5, ПРН 7, ПРН 8	ПРН 7, ПРН 8

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Історія держави і права зарубіжних країн як наука і навчальна дисципліна

Джерела вивчення історії зарубіжних країн. Історіографія, критичний аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури з питань «Історії держави і права зарубіжних країн». Сучасна наукова концепція державності, періодизація курсу. Місце та значення «Історії держави та права зарубіжних країн» в системі

історико-правових наук. Роль історії держави та права зарубіжних країн у професійній підготовці юриста.

Тема 2. Держава і право країн давньосхідної та античної цивілізацій

Держава і право країн давньосхідної цивілізації. Основи їх суспільного ладу. Загальні риси суспільного ладу давньосхідних країн: багатокладність господарського життя; основні соціально-класові утворення (пануючий соціальний прошарок, вільні дрібні виробники, особи, позбавлені засобів виробництва). Особливості суспільного ладу: (авілум і мушкенум) у Стародавньому Вавилоні; система варн (брахмани, кшатрії, вайш'ї, шудри) у Стародавній Індії; рабство та його особливості. Роль релігії у давньосхідному суспільстві. Функції, механізм та форми давньосхідних держав. Право країн Стародавнього Сходу. Спільні риси та особливості права давньосхідних країн. Джерела права: звичаї, шумерські закони, законодавство Мойсея, письмові закони Стародавнього Китаю: «Книга законів царства Вей». Найважливіші правові пам'ятки давньосхідних країн: стародавніх Вавилону та Індії: Закони царя Хаммурапі, Закони Ману. Правові інститути давньосхідного права. Державно-правові відносини, специфічність їх правового закріплення та регулювання у країнах Стародавнього Сходу. Цивільно-правові інститути: право власності; право зобов'язань; сімейно-шлюбні відносини і їх правова регламентація; правове регулювання спадкових відносин. Злочини і покарання: загальне та особливе. Судовий процес, його основні види (звинувально-змагальний, розшуковий).

Держава і право країн античної цивілізації. Виникнення держави в країнах античної цивілізації, основи їх суспільного ладу. Основи суспільного ладу античних країн, спільні риси та особливості. Соціальна структура: вільні - повноправні (заможні верстви в Стародавніх Афінах, спартіати – в Спарті, патриції — в Стародавньому Римі; обмежені в правах (метеки – В Афінах, переіки - в Стародавній Спарті, клієнти, плебеї, перегрини – в Стародавньому Римі), неповноправні (люмпен-пролетарі - в Стародавніх Афінах і Римі, ілоти – в Стародавній Спарті); невольні – державні раби і раби приватних осіб. Функції, механізм та форми античних держав. Внутрішні та зовнішні функції античної держави: організаційно-господарська, охорона рабовласницької власності, придушення соціального опору, ідеологічна; зовнішні функції: оборони країни і мирного контакту з іншими народами, захоплення чужих територій, управління завойованими територіями. Державний механізм античних республік - Афін, Спарти та Риму. Законодавчі органи - народні збори: еклесія в - Афінах, апелла - в Спарті, центуріатні, трибутні, куріатні коміції - в Римі. Виконавчі органи: архагети, ефори, герусія - в Спарті, Рада п'ятисот (буле) - в Афінах; сенат - в Римі, магістрати: принципи їх організації та діяльності. Армія, поліція: принципи формування та діяльності. Судовий процес у Римі, основні його види: легісаційний, формулярний, екстраординарний, інквізиційний.

Тема 3. Держава і право країн Європи

Візантія - правонаступниця давньоримської держави. Особливості

суспільного ладу та державного устрою Візантії. Держава і право франків й англосаксів. Створення ранньофеодальної держави у племен, які населяли територію Північної та Північно-Західної Європи. Виникнення держави у франків, основні етапи її розвитку (Меровингський VI – VII ст., Каролінгський VIII - перша пол. IX ст.). Суспільний лад та форми їх державної організації. Державний механізм. Королівська (княжа) влада і палацево-вотчинна система управління. Розпад франкської держави. Верденський договір (843 р.) та його вплив на подальші процеси державного розвитку в Західній Європі. Виникнення англосаксонських держав на Британських островах та їх роль у державотворенні Англії. Основні риси ранньофеодального права. Джерела права. Звичаєве право. Варварські правди. Салічна правда, англосаксонські правди. Королівське законодавство. Регулювання общинного побуту Салічною правдою, правове становище франків. Злочини й покарання. Судовий процес у державах раннього середньовіччя (франків та англосаксів).

Основні риси феодального права Англії: загальне право, право справедливості, судовий прецедент. Дуалістичний характер судово-правової системи Англії. Цивільно-правові інститути. Види майнових прав на землю: право власності (алод); утримання: вільні, шляхетні (бенефіцій, феод (лен), лицарська служба, (довірча власність); нешляхетні (цензіва, короткострокова оренда). Право зобов'язань: поява нових видів договорів (найму, підряду, доручення), поява перших банків, векселя. Сімейно-шлюбне право, роль канонічного права. Спадкове право: спадкування за законом та за заповітом, принцип майорату.

Тема 4. Держава і право країн Сходу

Основні риси східного феодалізму, його вплив на сутність та форму держави. Становлення феодальної держави в країнах Сходу. Основні етапи розвитку держави у Китаї, її форма та механізм, подальша модифікація східної деспотії у феодальному Китаї. Право країн середньовічного Сходу. Особливості права в країнах середньовічного Сходу. Загальні риси східного права: консерватизм, стабільність, традиційність норм права і моралі.

Становлення мусульманського права, основні його риси. Джерела мусульманського права: Коран, сунна, іджма, фетва, кияс, місцеві звичаї, фірмани і кануни. Основні інститути мусульманського права. Цивільно-правові інститути: право власності, категорії земельних володінь (священна земля, державна земля, землі, що знаходились в приватній власності, общинна земля); зобов'язальне право, особливості договірних відносин. Сімейно-шлюбне та спадкове право. Злочини й покарання в мусульманському праві. Класифікація злочинів і відповідність їм покарань. Судовий процес, його обвинувальний характер.

Тема 5. Становлення держав нового типу

Революції та їх вплив на становлення держави нового типу. Голландська революція та її роль у формуванні основ держави нового типу. Форма та сутність англійської держави в роки революції: конституційна монархія (1640 –

1649 рр.), індепендентська республіка (1649 – 1653 рр.), Протекторат Кромвеля (1653 – 1658 рр.). «Знаряддя управління» (1653 р.). Реставрація Стюартів (1660р.). Політична програма Дж. Локка, державно-правові ідеї Мільтона.

Сутність та форма держави США за Конституцією 1787 р. Біль про права 1791 р. Соціально-економічні, політичні та ідеологічні передумови Великої французької революції. Державно-правові ідеї Вольтера, Ж.-Ж.Руссо, Ш. Монтеск'є. Основні етапи революції. Декларація прав людини і громадянина (26 серпня 1789 р.).

Форми держави та їх розвиток в епоху громадянського суспільства. Основні тенденції розвитку елементів форми держави: форми державного правління, форми державно-територіального устрою та форми політичного режиму. Форми державного правління та їх розвиток після буржуазних революцій XVII-XVIII ст.

Становлення республіканських форм правління та їх розвиток. Президентська республіка в США та її еволюція: поправки XII (1804 р.), XV (1870 р.), XVII (1913 р.), XX (1933 р.), XXII (1951 р.), XXIV (1964 р.), XXVI (1971 р.) до Конституції США; використання —вашингтонської моделі президентської форми правління в інших країнах.

Становлення парламентської республіки у Франції та її розвиток в роки III і IV республік; парламентська республіка в Німеччині (кінець 1940-х рр. – поч. XXI ст.). Змішана республіка та її розвиток: Республіка Фінляндія (Суомі) та Веймарська республіка (1919-1933 рр.) - перший досвід змішаної республіки; французька модель змішаної форми республіканського правління (V республіка); становлення змішаних республік в інших країнах.

Механізм держави нового типу. Органи законодавчої та виконавчої влади у державному механізмі зарубіжних країн. Становлення парламентів, їх місце та роль у системі вищих органів державної влади. Основні тенденції розвитку виконавчої влади в епоху громадянського суспільства: еволюція інститутів глави держави та урядової влади.

Тема 6. Держава і право країн новітнього часу

Конституція 1947 р. Китайська держава: Сінхайська революція 1911 р. та її вплив на становлення держави нового типу в Китаї; падіння монархії та встановлення республіки; китайський мілітаризм 1917-1949 рр.; Китайська народна республіка 1949-1976 рр., її модернізація після смерті Мао Цзедуна: Конституція 1982 р., реформи Ден Сяопіна.

Загальні риси та особливості державного ладу «нафтових монархій» Перської затоки (Саудівська Аравія, Бахрейн, Кувейт). «Нафтові республіки» Перської затоки та специфіка їх державного ладу: Ісламська республіка Іран; республіка Ірак. Турецька республіка та основні етапи її розвитку: історичні передумови становлення республіки у Туреччині (турецький султанат епохи «танзимату»); младотурецька революція 1908-1909 рр.; кемалістська революція та формування засад сучасної турецької держави у 20-40-х рр. XX ст.; форма турецької держави у другій пол. XX ст. Конституція 1982р.

Право країн східної цивілізації. Право Японії: основні тенденції розвитку

права після революції Мейдзі; цивільне та суміжні з ним галузі права; кримінальне право і процес. Право Китаю: китайське право та його специфіка в 1911-1949 рр.; право КНР часів Мао Цзедуна (1949-1976 рр.); китайське право у пореформений період: основні риси цивільного та суміжних з ним галузей права, кримінального права і процесу.

Право мусульманських країн. Основні риси права близькосхідних країн. Право Туреччини: цивільне та суміжні з ним галузі права; кримінальне право і процес.

3. Структура навчальної дисципліни
(тематичний план)
ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
Л		п/ла б.	сем.	с. р.	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Історія держави і права зарубіжних країн як наука і навчальна дисципліна	15	2		2	11
Тема 2. Держава і право країн давньосхідної та античної цивілізацій	25	8		6	11
Тема 3. Держава і право країн Європи	23	6		4	11
Тема 4. Держава і право країн Сходу	23	6		4	11
Тема 5. Становлення держав нового типу	23	6		4	12
Тема 6. Держава і право країн новітнього часу	15	2		2	11
Форма контролю- екзамен					
Усього годин	120	30	0	22	68

ЗАОЧНА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
Л		п/ла б.	сем.	с. р.	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Історія держави і права зарубіжних країн як наука і навчальна дисципліна	17				17
Тема 2. Держава і право країн давньосхідної та античної цивілізацій	21	2		2	17
Тема 3. Держава і право країн Європи	22	2		2	18
Тема 4. Держава і право країн Сходу	20	2			18
Тема 5. Становлення держав нового типу	22	2		2	18
Тема 6. Держава і право країн новітнього часу	18				18
Форма контролю- екзамен					
Усього годин	120	8	0	6	106

4. Організація самостійної роботи студентів

4.1. Підготовка до семінарських занять. Здобувачі вищої освіти відповідно до визначеного планів практичних занять готують теоретичний матеріал, користуючись зазначеними джерелами основної та додаткової літератури. Формування практичних навичок порівняння історичних процесів здійснюється шляхом виконання кейсів та обговорюється їх вирішення на заняттях.

4.2. Матеріали для самоконтролю. Матеріали кейсів з умовами завдань визначаються викладачем.

4.3. Індивідуальні завдання

Підготувати реферативні доповіді на теми:

1. Спільні риси та особливості суспільного ладу античних країн.
2. Державний механізм античних республік.
3. Форми республіканських античних держав.
4. Еволюція форми державного правління у Стародавньому Римі.
5. Форма та державний механізм монархічного Риму.
6. Основні цивільно-правові інститути римського права.
7. Шляхи виникнення ранньофеодальних держав у країнах Європи.
8. Основні риси феодального права за Салічною правдою.
9. Станово-представницька монархія у Франції.
10. Князівський абсолютизм у Німеччині.
11. Судоустрій феодальної Англії, його особливості.
12. Рецепція римського права в середньовічних державах Європи.
13. Основні інститути феодального права у країнах Західної Європи.
14. Особливості джерел права феодальної Англії.
15. Форми земельної власності за феодальним правом країн Західної Європи.
16. Форми та механізм Арабського Халіфату.
17. Цивільно-правові інститути мусульманського права.
18. Злочини і покарання в мусульманському праві.
19. Принципи і характерні риси буржуазного права.
20. Англійська революція та її вплив на становлення держави нового типу.
21. Французька революція та її вплив на становлення держави нового типу.
22. Революційна війна за незалежність в США та її вплив на становлення держави буржуазного типу.
23. Механізм фашистської диктатури в Німеччині.
24. Державно-правовий розвиток Німеччини на сучасному етапі.
25. Державно-правовий розвиток Франції на сучасному етапі
26. Демократичні революції в країнах “народної демократії” 1989-1991рр. та крах комуністичної системи.
27. Передумови та етапи створення Європейського Союзу.

4.4. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю:

1. Процес виникнення та розвитку вітчизняної науки історії держави і права зарубіжних країн.
2. Суть і функції стародавньосхідної деспотії.
3. Спільні риси та особливості суспільного ладу країн Стародавнього Сходу.
4. Місце і роль судових і правоохоронних органів у механізмі давньосхідних держав.
5. Цивільно-правові інститути країн Стародавнього Сходу.
6. Спільні риси та особливості суспільного ладу античних країн.
7. Державний механізм античних республік.
8. Форми республіканських античних держав.
9. Еволюція форми державного правління у Стародавньому Римі.
10. Форма та державний механізм монархічного Риму.
11. Основні цивільно-правові інститути римського права.
12. Шляхи виникнення ранньофеодальних держав у країнах Європи.
13. Основні риси феодального права за Салічною правдою.
14. Сеньйоральна монархія в країнах Західної Європи, її спільні риси і особливості.
15. Станово-представницька монархія у Франції.
16. Князівський абсолютизм у Німеччині.
17. Судоустрій феодальної Англії, його особливості.
18. Рецепція римського права в середньовічних державах Європи.
19. Основні інститути феодального права у країнах Західної Європи.
20. Особливості джерел права феодальної Англії.
21. Форми земельної власності за феодальним правом країн Західної Європи.
22. Державний устрій станово-представницької монархії в Росії (середина XVI-середина XVII ст.)
23. Джерела права Росії в XIV-XVI ст.
24. Форми та механізм Арабського Халіфату.
25. Цивільно-правові інститути мусульманського права.
26. Злочини і покарання в мусульманському праві.
27. Принципи і характерні риси буржуазного права.
28. Англійська революція та її вплив на становлення держави нового типу.
29. Французька революція та її вплив на становлення держави нового типу.
30. Революційна війна за незалежність в США та її вплив на становлення держави буржуазного типу.
31. Процес формування державно-територіального устрою США в 70-80-х роках XVIII ст.
32. Революції середини XIX ст. в Німеччині та їх вплив на становлення держави буржуазного типу.
33. Зміни в державно-територіальному устрої Німеччини протягом XIX ст.
34. Буржуазно-демократичні реформи в Росії в XIX ст.
35. Основні етапи становлення конституційної монархії в Англії.
36. Еволюція парламентської монархії в Англії у XX ст.
37. Британська колоніальна імперія й основні тенденції її розвитку у XX ст.

38. Еволюція президентської республіки в США в XIX-XX ст.
39. Державно-правовий розвиток США у міжвоєнний період.
40. Судові органи США в їх історичному розвитку.
41. Процес утворення сучасної судової системи Англії.
42. Механізм фашистської диктатури в Німеччині.
43. Державно-правовий розвиток Німеччини на сучасному етапі.
44. Державно-правовий розвиток Франції на сучасному етапі
45. Виникнення національних держав в Центральній і Східній Європі після Першої світової війни.
46. Демократичні революції в країнах “народної демократії” 1989-1991рр. та крах комуністичної системи.
47. Передумови та етапи створення Європейського Союзу.
48. Еволюція Європейського Союзу та європейського права.

5. Критерії та система оцінювання результатів навчання

Оцінювання семінарських занять, у тому числі самостійної роботи, розроблено таким чином, що дає можливість здобувачу вищої освіти у підсумку отримати максимальну кількість балів (від 0 до 100) за поточний контроль.

За умови, отримання за поточний контроль 60 балів і вище, за бажанням здобувачів вищої освіти, даний бал зараховується як оцінка за залік із навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти має право підвищити бал шляхом здачі заліку. Здобувач вищої освіти, який за поточний контроль набрав 59 балів і нижче здає залік із навчальної дисципліни. Якщо здобувач вищої освіти не здав пропущені без поважних причин теми, до складання заліку не допускається.

Підсумковою формою контролю якості отриманих знань є залік. Залік може проводитися в усній і письмовій формі і передбачає відповідь на два теоретичних питання.

5.1. Політика курсу

Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись політики доброчесності при виконанні завдань для самостійної роботи, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання з дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн». Відповідно до Закону України «Про освіту» академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей,

розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

2. Відвідування лекційних та семінарських занять є важливою складовою успішного засвоєння дисципліни та успішної здачі заліку. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем дисципліни. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, наявності пропусків семінарських занять без поважних причин здобувач вищої освіти повинен здати пропущені теми в позааудиторний час, звернувшись до викладача.

5.2. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

<i>Семінарські заняття</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Інд. Робота
<i>Максимальні Бали</i>	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
<i>Мінімальні бали</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

№	Бали	Оцінка за національною шкалою	Характеристика оцінки
1.	5	Відмінно	відмінне виконання
2	4	Добре	вище середнього рівня
3	3	Добре	загалом хороша робота
4	2	задовільно	Непогано
5	1	задовільно	виконання відповідає мінімальним критеріям

5.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	відмінне виконання
80-89	Добре	B	вище середнього рівня
75-79	Добре	C	загалом хороша робота
66-74	Задовільно	D	Непогано
60-65	Задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	Незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	Незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

7. Рекомендовані джерела інформації

Основна:

1. Авдиев В.И. История древнего Востока. – М.: Политиздат. 1955.
2. Аньшин В.М. Налогообложение в системе экономического развития. – М., 1991.
3. Бостан Л.М., Бостан С.К. Історія держави та права зарубіжних країн: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.
4. Бригінець О.О. Динамічний підхід до дослідження проблем безпеки держави. Науково-практичний журнал «Право. Людина. Довкілля» (Національного університету біоресурсів і природокористування України: Серія «Право»). 2019. № 10 (1). С. 6-11.
5. Всемирная история: в 10 т.- М.: Госполитиздат, 1958.
10. Галкин А. Германський фашизм. – М., 1989.
6. Гуренко М.М. Історія держави і права зарубіжних країн. - Київ, Національна академія внутрішніх справ, 2000.
7. Жидков О.А. История государства и права Древнего Востока. – М.: Госюриздат. 1963.
8. Исаев И.А. История государства и права России. – М., Юрист, 1995.
9. История государства и права зарубежных стран. / Под ред. Жидкова О.А. и Крашинниковой Н. А. – Москва: Норма, 2001.
10. Історія держави та права зарубіжних країн. / Під редакцією Джужи О.М. – Київ, 2000.
11. Історія стародавнього світу / за ред. Крушкол Ю.С. /- К., Вища школа, 1976.
12. Макарчук В.С. Історія держави і права зарубіжних країн. Київ, Атіка, 2001.
13. Мудрак І.Д. Історія держави і права зарубіжних країн: Курс лекцій. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. Ч.1-3, 2002. Ч.2.
14. Рабовладельческое и феодальное государство и право стран Азии и Африки: Учебное пособие /Под редакцией проф. А.И.Рогожина и проф. Н.Н.Страхова. – Харьков. Вища школа. 1981.
15. Страхов М.М. Історія держави і права зарубіжних країн. – Харків: Право, 1999.
16. Тищик Б.Й. Держава і право Стародавнього Риму. Навч. пос., Л.: ЛДУ, 1998.
17. Тищик Б.Й. Історія держави і права країн Стародавнього світу. – Львів: Сполом, 1999.
18. Федоров К.Г. Історія держави і права зарубіжних країн. – Київ: Вища школа, 1994.
19. Хома Н.М. Історія держави та права зарубіжних країн. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. – К.: “Каравела”, Львів: “Новий Світ – 2000”, 2003.
20. Черниловский З.М. Всеобщая история государства и права. – Москва:

Юрист, 1995.

21. Шевченко О.О. Історія держави і права зарубіжних країн. – Київ: Вентурі, 1994.

22. Oleksandr O. Bryhinets, Ivo Svoboda, Oksana R. Shevchuk, Yevgen V. Kotukh, Valentyna Yu. Radich. Public value management and new public governance as modern approaches to the development of public administration. *Revista San Gregorio. SPECIAL EDITION-2020. Núm. 42 (2020)*. URL: <http://revista.sangregorio.edu.ec/index.php/REVISTASANGREGORIO/article/view/1568/20-OLAKSANDR>. P. 205-213. DOI: <http://dx.doi.org/10.36097/rsan.v1i42>. Web of Science.

23. Bryhinets, O.; Shapoval, R.; Bakhaieva, A.; Pchelin, V.; Fomenko, A. 2021. Problems of intellectual property in the national security system of the country, *Entrepreneurship and Sustainability Issues* 8(3): 471-486. URL: [https://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3\(30\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3(30)). DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3\(30\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3(30)). Web of Science.

24. Viktor Ladychenko, Olena Uliutina, Liliia Pankova, Olena Gulac, Oleksandr Bryhinets. Features of Regulatory Regulation of State Financing of Maintenance of Jury Trial in Ukraine. *Estudios de Economía Aplicada*. Vol. 39 No. 9 (2021): Special Issue: Development of a Market Economy in the context of the Global Financial Crisis. DOI: <https://doi.org/10.25115/eea.v39i9.5781>. Scopus.

25. Bryhinets O., Halus O., Ryzhuk I. Prospects of legal regulation of contractual relations in the sphere of lobbying management as a counteraction to corruption at the municipal level. *Amazonia Investiga*. 2021. Vol 10. № 44. P. 38-47. URL: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1709/1858>. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.44.08.4>. Web of Science.

Додаткова:

1. Актуальные проблемы истории государства и права. – М., 1976.
2. Английская буржуазная революция /Под ред. Е.А.Косминского и Н.А.Левицкого:- М.: Политиздат, 1954, 150с.
3. Арабо-мусульманская правовая мысль// Антология мировой правовой мысли: В 5 т.-Т.І.- М., 1999.
4. Арах М. Европейский Союз: Видение политического объединения. – М., 1998.
5. Бабанцев Н.Ф., Прокопьев В.П. Германская империя 1871-1918гг. Историко-правовое исследование. – Красноярск: Изд-во Красноярск. ун-та, 1984.
6. Барг М.А. Кромвель и его время.- М.: Учпедгиз, 1960.
7. Басараб М. Євроінтеграція Польщі. У сусіда “хата біла”? // Віче. – 2002.- №10.
8. Беляева Г.П., Ливанцев К.Е. Государство и право Англии (1640-1871гг.) и Франции (1789-1871гг.). – Л.: Изд-во Ленингр.ун-та, 1967.
9. Бельсон Я.М., Ливанцев К.Е. История государства и права США.- Ленинград, изд-во Ленинград. ун-та., 1982.
10. Бернхем В. Вступ до правової системи США. К.: Україна, 1999, 543с.
11. Богословский Е.С. "Слуги" фараонов, богов и частных лиц (к социальной

- истории Египта XVI-XIVвв. до н. э. - М., 1979.
12. Бойченко Г.Г, Конституция США.- М.: изд-во ин-та межд. Отношений, 1959.
 13. Бромхед П. Эволюция Британской конституции.- М.: Юрид.лит., 1978. 325с.
 14. Венечек В. История государства и права Чехословакии. М.: Юрид.лит., 1981.
 15. Виноградов П. Исследования по социальной истории Англии в средние века.-М., 1987.
 16. Галанза П.Н. Феодалное государство и право. – М., 1963.
 17. Гражданское уложение Германской империи /Пер. с нем.- М., 1898.
 18. Грацианский П.Н. О материальных взысканиях в Варварских правдах.// Из социально-экономической истории западно-европейского средневековья. – М., 1960.
 19. Голлан Джон. Политическая система Великобритании.- М.: Изд-во ин. лит., 1955.
 20. Государственная дума в России в документах и материалах.- М., 1957.
 21. Даморацкая Э.Социальное законодательство Франции. – М., 1975.
 22. Данилова Г.М. Возникновение феодальных отношений у франков VI-VIIвв. Петрозаводск, 1959.
 23. Джеджула К. Історія Франції,- К., 1954.
 24. Драбкин Я. Революция в Германии 1918-1919гг. – М., 1958.
 25. Европейское право: Учебник для вузов /Под общ.ред. д.ю.н., проф. Л.М.Энтина. – М.: Издадельство НОРМА. 2002. С.524-699.
 26. Ерощкин Н.П. История государственных учреждений дореволюционной России.- М., 1983.
 27. Жидков О. Антитрастовое законодательство США. – М., 1963.
 28. Зайчук О. Конституція США. - К., 1991.
 29. Зайончковский П.А. Проведение в жизнь крестьянской реформы 1861г. – М.,1958.
 30. Законы Хаммурапи. – У кн. Струве В.В. Хрестоматия по древней истории. – М.: Госюриздат, 1950. Ч.1. С.149-173;
 31. Ильин Ю.Д. История и право Европейского Союза. – Х., Консум, 1998.
 32. История Древнего Рима. / Под ред. Кузищина В.И. – М.: Наука, 1985.
 33. История Древней Греции. – М., 1962.
 34. Історія Сполучених Штатів: нарис /Гол. Ред. Говард Синкотта. – К.: Діалог інтернешнл, 1999.
 35. История Франции.-М.: Изд. АН СССР,1973.
 36. Калинович В.І. Сполучені Штати Америки (1776-1917). – Львів: Вид-во Львівськ. ун-ту, 1965.
 37. Карлейль Т. История французской революции. – М.: Мисль, 1991
 38. Каролина / Отв. ред. С.З.Зиманов. Алма-Ата, 1967.
 39. Кечекьян С.Ф. Государство и право Древней Греции: Учеб. Пособие.- М.: Юрид. лит.,1963.
 40. Колесницкий Н.Ф. Раннефеодальное государство Франков.- М., 1967.
 41. Конституции и законодательные акты зарубежных государств XVIII-XIX

В.В.

/ Под редакцией проф. Галанзи П.Н. – М.: Госюриздат, 1957.

42. Конституции и основные законодательные акты Польской Народной Республики /Под ред. Д.С.Карева. М.: Изд-во иностр. Лит., 1953.

43. Конституция и законодательные акты Чехословацкой Социалистической Республики /Под ред. Д.С.Карева. М.: Изд-во ин-та межд. Отн., 1962.404с.

44. Корсунский А.Р. Образование раннефеодального государства в Европе. – М., 1963.

45. Косарев А.И. Римское право.- М.: Юрид. лит., 1986.

46. Крашенинникова Н. История права Востока. – М., 1994.

47. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу. - К.: Либідь, 2000.

48. Крилов Н.С. Английское государство. – М., Наука, 1981.

49. Крутоголов М.А. Государственный строй Франции. М.: Юрид.лит., 1960.

50. Крутоголов М. Президент Французской республики: правовое положение. – М., 1980.

51. Крюков М.В., Переламав Л.С., Софронов М.В., Чебоксаров Н.Н. Древние китайцы в эпоху централизованных империй.- М., 1983.

52. Кудрявцев М.К. Кастовая система в Индии.- М., 1992.

53. Кучерявенко М.П. Курс податкового права: У 6 т. Т.І: Генезис податкового регулювання: У 2 ч. Ч.1.- Х.: Легас, 2002. С.9-98.

54. Лавровский В.М., Барг М.А. Английская буржуазная революция. – М.: Изд-во АН СССР, 1958.

55. Лебек Ст. Происхождение франков. V-IX вв.: Пер. с франц. В.А.Павлова. – М., 1993.

56. Лукьянов А.Е. Становление философии на Востоке. Древний Китай и Индия.- 2-е изд.- М., 1992.

57. Макарчук В.С. Основы римского частного права. – К., 2000.

58. Манфред А.З. Великая французская революция.-М.: Наука, 1983.

59. Маньков А.Г. Уложение 1649 года – кодекс феодального права России. Ленинград, 1980.

60. Машкін М.О. Історія Стародавнього Риму.- К.: Рад. школа, 1952.

61. Мельников Д. Империя смерти. М.: Изд-во полит. лит., 1989. 412с.

62. Мишин А.А., Власихин В.А. Конституция США.- М.: Международ. отн-я, 1985, 328с./вибірково/

63. Мортон А.Л. История Англии. М.: Иност. лит., 1950.

64. Орач Є.М., Тищик Б.Й. Основы римского частного права.- Л.: ЛДУ, 2000. Вибірково.

65. Основные законодательные акты, касающиеся высших государственных учреждений в России XVIII и первой четверти XIX столетий. М., 1909.

66. Очерки новой и новейшей истории США. - М., 1960.

67. Петрушевский Д.М. Очерки по истории английского государства и общества в средние века.- М., 1990.

68. Политическая система Великобритании. /Под общей ред. Н.С.Крыловой.- М.:Юрид.лит., 1984.-351с.

69. Политические партии США в новейшее время./Под ред. Н.В.Сивачева. М.:

изд. Моск. ун-та, 1982.

70. Прело М. Конституционное право Франции. – М., 1957.

71. Прокопьев В.П. История германской государственности XIX-XX вв.- Калининград: Изд-во Калинингр. ун-та, 1985.

72. Ратиани Г.М. Франция: судьба двух республик /Отв.ред. Ю.Н.Панков. М.: Мысль. 1980. С.3-463.

73. Ревуненков В.Г. Очерки по истории Великой французской буржуазной революции (1789- 1799гг.). – 2-е изд. доп. – Л.: ЛГУ, 1989.

74. Розанов Г.Л. Германия под властью фашизма (1933-1939). М.: Изд-во ИМО, 1961.

75. Российское законодательство X-XX веков: В 9т.- М.: 1985.

76. Рубин В.А. Личность и власть в Древнем Китае: Сб. трудов,- М.,1999.

77. Савельев В. Германское гражданское уложение.- М., 1983.

78. Саксонское зеркало / Отв. ред. В.М.Корецкий.- М.: Наука, 1955.

79. Салическая правда / Под ред. В.Ф.Семенова. – М., 1950.

80. Самозванцев А.М. Правовой текст драхмашастры.- М., 1991.

81. Сергеев В.С. История Древней Греции.- М.: Изд-во соц.-экон. лит.,1948.Гл.5

82. Соколова А.И. Варварские Правды.- М., 1979.

83. Страхов М.М.. Основні закономірності становлення буржуазної держави і права у провідних країнах Європи і в Північній Америці. – К.:УМК ВО, 1981.

84. Сюкияйнен Л.Р. Шариат и мусульманско-правовая культура.- М., 1997.

85. Татам А. Право Европейского Союза: Пидручник /За ред. В.І.Муравйова. – К., 1998.

86. Титов Ю. Проблемы истории абсолютизма.- М., 1983.

87. Тищик Б.Й. История державы и права Німеччини (1918-1945): конспект лекцій. Л.: Вид-во Львів. ун-ту, 1973.

88. Тищик Б.Й. Про демократичні революції в країнах східної Європи (1989-1991) “Вісник” Львівського ун-ту. Серія юридична. Вип..30, 1993. С.7-12.

89. Хайдарова М. С. Основные направления и школы мусульманского права// Мусульманское право (структура и основные институты). - М, 1984.

90. Харвей Д. и Худ К. Британское государство.- М.: Изд-во ин.лит. 1961.

91. Хоффман Л., Мьоллерс Ф. Україна на шляху до Європи.- К., Фенікс, 2001.

92. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн/ За ред.чл.-кор. АПН України В.Д.Гончаренка. У 2-х томах. Київ: Ін Юре. 1998.

93. Хрестоматія по Исламу/ Пер. с араб. - М., 1994.

94. Хрестоматія по истории государства и права зарубежных стран/ Под ред. З.М.Черниловского –М.: Юрид.лит-ра. 1984.

95. Хрестоматія по истории Древнего Востока/ Под ред. акад. М.А.Коростовцева –М.: Высшая школа. 1980.

96. Хрестоматія по истории Древнего мира /Под. ред. акад. В.В.Струве/- М.: Уч.-пед. изд-во. 1956.

97. Черепнин Л.В. Земские соборы Русского государства в XVI-XVII вв.- М.: Наука, 1978.

98. Ширер У. Взлет и паденье третьего рейха. М.: Воениздат, 1991.

99. Шугаев А.С. Эволюция основных положений конституций Франции (1875-

1958) //Государство и право зарубежных стран. 1959. Т.2. С.3-28.

100. Эпштейн А. История Германии от позднего средневековья до революции 1848г. - М., 1961

В) Інформаційні ресурси

1. Історія держави і права зарубіжних країн

http://pidruchniki.ws/1126062244400/pravo/istoriya_derzhavi_i_prava_zarubizhnih_krayin__maymeskulov_lm

2. Історія держави і права зарубіжних країн - Маймескулов

Л.М. <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/708/>

3. Історія держави і права зарубіжних країн.

<http://pen.div.co.ua/sites/default/files/imce/idpzk.pdf>

4. Історія держави і права зарубіжних країн - Л.М. Бостан,

С.К. Бостан <http://www.pravoznavec.com.ua/books/8/22/>

5. Історія держави і права зарубіжних країн. Хрестоматія О.О.Шевченко, Київ, 1998. <http://prk.lnu.edu.ua/index.php/navchalnyj-proces/17-kurs-1/19-istoria-zarubizhna>

6. Історія держави і права зарубіжних країн – Хрестоматія

<http://polkaknig.narod.ru/econom/mudrak/index.htm>

7. Історія держави і права зарубіжних країн – В.В. Орленко

http://chtyvo.org.ua/authors/Orlenko_VV/Istoria_derzhavy_i_prava_zarubizhnykh_krayin/

8. Загальна історія держави і права зарубіжних країн - Макарчук В. С.

http://pravo.biz.ua/category/istoriya_derzhavy_i_prava_zarubizhnyh_krayin/

<http://pravo.biz.ua/content/004/>

9. Історія держави і права країн Стародавнього світу - Тищик Б.Й.

<http://pravoznavec.com.ua/books/317/22/chlist>